

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA VĂN HÓA DU LỊCH

SEN VIỆT TRONG HOẠT ĐỘNG DU LỊCH

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP

Giảng viên hướng dẫn : Th.S NGUYỄN MINH THÚY

Sinh viên thực hiện : ĐẶNG TRẦN MỸ HẠNH

Lớp : VHDL 17C

HÀ NỘI - 2013

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
CHƯƠNG 1. HOA SEN VÀ HÌNH TƯỢNG HOA SEN TRONG VĂN HÓA VIỆT NAM	5
1.1. Đặc tính sinh học của hoa sen.....	5
1.2. Hoa sen Việt Nam	7
1.3. Ý nghĩa của hoa sen trong đời sống văn hóa.....	8
1.3.1. Hoa sen trong văn hóa châu Á.....	8
1.3.2. Hoa sen trong văn hóa Việt Nam.....	10
1.3.2.1. Hoa sen trong đời sống sinh hoạt, lao động sản xuất.....	10
1.3.2.2. Hoa sen trong đời sống văn hóa tinh thần của người Việt.....	12
1.3.2.4. Hoa sen trong mỹ thuật truyền thống và trên tiền Việt Nam	15
1.4.2.5. Hoa sen trong ẩm thực và y học cổ truyền	20
1.3.2.5. Hoa sen trong nghệ thuật dân gian Việt Nam.....	26
CHƯƠNG 2. HIỆN TRẠNG KHAI THÁC GIÁ TRỊ CỦA HOA SEN TRONG HOẠT ĐỘNG DU LỊCH	32
2.1. Những ứng dụng của hoa sen nhìn từ góc độ du lịch	32
2.1.1. Hoa sen là hình ảnh đặc trưng trong quảng bá du lịch.....	32
2.1.2. Hoa sen tạo nên những điểm du lịch cảnh quan độc đáo.	36
2.1.3. Hoa sen tạo một không gian kiến trúc thuần Việt phục vụ du khách.	40
2.1.4. Hoa sen tạo nên những sản phẩm lưu niệm độc đáo.	45
2.2. Hoa sen giúp du khách thẩm nhận giá trị văn hóa, tình cảm nồng hậu của người Việt Nam.	51
2.3. Đánh giá thực trạng việc sử dụng hình ảnh hoa sen trong hoạt động du lịch Việt Nam.....	53
CHƯƠNG 3: PHÁT HUY GIÁ TRỊ CỦA HOA SEN TRONG HOẠT ĐỘNG DU LỊCH VIỆT NAM	56

3.1. Một số giải pháp nhằm phát huy giá trị hình tượng hoa sen trong hoạt động du lịch	56
3.1.1. Bảo vệ và mở rộng diện tích trồng sen.....	56
3.1.2. Quảng bá hình ảnh hoa sen	61
3.1.3. Tôn vinh hoa sen, các nguyên liệu từ sen trong các hoạt động du lịch.	64
3.1.4. Đẩy mạnh hoạt động du lịch từ các vùng trồng sen, các làng nghề sen	68
3.1.4.1. Thiết kế chương trình du lịch với chủ đề sen Việt Nam.....	74
3.1.4.2. Ý tưởng xây dựng cơ sở vật chất phục vụ du lịch với chủ đề sen Việt Nam.....	78
KẾT LUẬN.....	81
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	82
PHỤ LỤC.....	84

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

“Tháp Mười đẹp nhất bông sen

Việt Nam đẹp nhất có tên Bác Hồ”

Trong lòng mỗi người Việt Nam, hoa sen là loài hoa tượng trưng cho vẻ đẹp tươi sáng, cao sang và thuần khiết mang cốt cách của dân tộc. Sen luôn là nguồn cảm hứng bất tận trong thi ca và nghệ thuật.

Hoa sen tượng trưng cho vẻ đẹp thần bí, huyền ảo, tư tưởng sâu kín. Đó là sự thanh cao, bất khuất của người quân tử, giữ chặt lòng mình trước cám dỗ của lợi danh. Là hình ảnh của người phụ nữ Việt Nam dịu dàng, e lệ và đôn hậu. Giản dị, tao nhã và thuần khiết, sen hiện thân cho tính cách, lối sống và tâm hồn người Việt: bình dị, mộc mạc với cốt cách thanh tao, sang quý, không chịu khuất phục trước hiểm nguy, biết vượt khó vươn lên. Dù thời gian đang bước đi với những đổi thay của cuộc sống nhưng hoa sen vẫn mãi giữ được vẻ đẹp thanh khiết, hương thơm dịu dàng giống như con người Việt Nam luôn biết vươn lên để tỏa sáng khẳng định với bạn bè năm châu:

“Sen vẫn thế, âm thầm và lặng lẽ

Rồi một mai, bùng sáng giữa khung trời

Từ sâu thẳm chốn bùn lầy đất mẹ

Ngát hương sen, nét đẹp chẳng phai phôi”

(Trích “Sao tháng Tám” – Diệu Kim)

Sen thơm hương lại hữu sắc. Dù trong hoàn cảnh nào sen cũng hàm chứa trong nó sự tinh tế. Sen thật sự là biểu trưng tiêu biểu cho văn hoá và cốt cách của con người Việt Nam. Không chỉ có vậy, sen còn có một sức sống mãnh liệt và tự tính của loài hoa này luôn trong sáng, vô nhiễm. Hoa sen biểu

trung cho những giá trị đạo đức, sự thuần khiết và thánh thiện trong Phật pháp: thanh cao và thoát tục.

Trong các công trình kiến trúc, sen là một hình tượng nghệ thuật đầy tính dân tộc. Một trong những công trình kiến trúc tiêu biểu lấy cảm hứng từ hoa sen là chùa Một Cột - ngôi chùa được hình thành từ giắc mộng đài sen của vua Lý Thái Tông (1000-1054). Chùa có kiến trúc như một đóa sen nở, mọc lên từ hồ nước. Vì thế, ngôi chùa đã trở thành một trong những công trình kiến trúc độc đáo nhất của Việt Nam. Vào ngày 10/10/2012 tại Faridabad (Ấn Độ), tổ chức kỷ lục châu Á đã công nhận chùa Một Cột là ngôi chùa có kiến trúc độc đáo.

Ngày nay, trong quá trình hội nhập quốc tế và hiện đại hóa, hoa sen lại ghi dấu trên những sản phẩm kinh tế, văn hóa mang đậm những nét truyền thống Việt. Đặc biệt trong hoạt động du lịch, hình ảnh hoa sen đã trở thành biểu tượng đặc trưng nhất mà qua đó, phẩm chất, cốt cách và tinh thần cũng như những nét đẹp tâm hồn của con người Việt Nam được thể hiện rõ nét, tạo nên một Việt Nam đẹp, đặc sắc và đầy ấn tượng trong lòng du khách. Nhưng trên thực tế, hoa sen vẫn chưa được nghiên cứu khai thác ứng dụng vào hoạt động du lịch, đúng với ý nghĩa biểu hiện của nó, nhất là trong việc tạo dựng hình ảnh đặc trưng cho du lịch Việt Nam. Loài hoa đẹp này vẫn là một biểu tượng tiềm ẩn và cần được khám phá.

Chính vì lẽ đó, khóa luận “*Sen Việt trong hoạt động du lịch*” cố gắng góp phần làm rõ vị trí, vai trò và ý nghĩa to lớn của hoa sen trong nền văn hóa dân tộc nói chung và hoạt động du lịch nói riêng. Từ đó, đưa ra những giải pháp nhằm phát huy giá trị của hình tượng hoa sen trong hoạt động du lịch nói riêng và trong đời sống tinh thần của người Việt nói chung.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu đề tài

Trong đề tài, người viết vận dụng những cơ sở lý luận về khoa học du lịch và kiến thức văn hóa để xác định vị thế của hoa sen trong nền văn hóa Việt.

Đặt ra nhiệm vụ khám phá thêm một nguồn nguyên liệu du lịch tiềm năng, từ đó đưa ra ứng dụng của hoa sen trong hoạt động du lịch, cũng như tìm hiểu về thực tế ngành du lịch đã sử dụng nó như thế nào để xây dựng hình ảnh du lịch Việt Nam. Từ đó góp phần tìm ra giải pháp để tạo dựng hình ảnh hoa sen trở thành một giá trị văn hóa Việt trong lòng du khách, một biểu tượng riêng của ngành du lịch Việt Nam.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu: Hoa sen Việt Nam.

Phạm vi nghiên cứu đề tài là tìm hiểu thực tế tại một số nhà hàng, khách sạn, trung tâm thương mại, làng nghề thủ công truyền thống, cửa hàng lưu niệm ở Huế, Hội An và Hà Nội.

4. Lịch sử nghiên cứu đề tài

Hoa sen là biểu tượng đặc trưng của văn hóa Việt Nam, gắn bó với cuộc sống cũng như cho cốt cách dân tộc Việt. Vì vậy, sen đã trở thành đề tài được nhiều nhà nghiên cứu quan tâm.

Sen là cảm hứng sáng tác của rất nhiều nhà văn, nhà thơ, như những bài: “Hoa sen tám cánh” của tác giả Mặc Giang; “Chùng nào hoa sen nở” của tác giả Trần Văn Lương; “Bùn – Sen” của Trần Mạnh Hảo; “Diệu Âm” của Nguyễn Bắc Sơn; “An nhiên” của Sương Anh; “Qua áng hương trà” - Vũ Hoàng Chương; hay “Cánh sen chiều” của tác giả Phạm Ngọc ... Đặc biệt, các nhà khoa học trong ngành nông – lâm nghiệp nghiên cứu về sen cũng xuất bản một số cuốn sách như : “ Nghiên cứu về thực vật chí Đông Dương” (Leconte 1923), “Nghiên cứu về hoa sen” của Carvic (1869) ... Ở Việt Nam, có những tác phẩm như: “Cây cỏ Việt Nam” của Phạm Hoàng Độ (1994); “ Danh mục các loài thực vật Việt Nam”(2005) ĐH Quốc gia Hà Nội và viện Công Nghệ soạn thảo ... Bên cạnh đó, hoa sen cũng được biết qua các bài báo

được đăng trên tạp chí, báo mạng, báo giấy ... Tuy vậy cho đến nay, chưa có nhiều tác giả nghiên cứu hoa sen với tư cách là một nguồn lực du lịch. Vì vậy, việc nghiên cứu hình tượng hoa sen trong văn hóa Việt Nam từ đó đưa ra những giải pháp để tạo dựng và củng cố hình ảnh hoa sen trong lòng du khách, giúp du khách thâm nhập được bản sắc văn hóa Việt Nam là một mục đích có ý nghĩa quan trọng đối với ngành du lịch.

5. Phương pháp nghiên cứu

Để thực hiện đề tài nghiên cứu này, một số phương pháp đã được sử dụng như:

Phương pháp nghiên cứu liên ngành: văn hóa học, du lịch học, văn học dân gian,...

Phương pháp sưu tầm, chọn lọc, so sánh, thống kê tư liệu

Phương pháp phân tích, đánh giá tổng hợp tư liệu

Phương pháp khảo sát, điều tra thực địa.

6. Bố cục đề tài

Ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo, đề tài bao gồm 3 chương:

Chương 1: Hoa sen và hình tượng hoa sen trong văn hóa Việt Nam

Chương 2: Hiện trạng khai thác giá trị của hoa sen trong hoạt động du lịch

Chương 3: Phát huy giá trị của hoa sen trong hoạt động du lịch Việt Nam

TÀI LIỆU THAM KHẢO

PHỤ LỤC

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trần Quốc Vượng (1998) “*Cơ sở văn hóa Việt Nam*” NXB Giáo dục
2. Tổng cục Du lịch (9/2007) “*Non nước Việt Nam*”, , NXB Hà Nội
3. Bùi Thị Hải Yến (2005), “*Tuyển điểm du lịch Việt Nam*”, NXB Giáo dục
4. Nguyễn Phong (2008) “*Hành trình về phương Đông*” và “*Ngọc sáng trong hoa sen*”, NXB Trí Tuệ
5. Ts. Trần Ngọc Thêm “*Tìm về bản sắc văn hóa Việt Nam*”– NXB TP. Hồ Chí Minh
6. Trang web của Tổng cục du lịch Việt Nam: www.vietnamtourism.gov.vn
7. Đức Pháp Vương Gyalwang Drukpa “*Hành trình tâm linh siêu Việt*” - www.Vinabook.com
8. Bùi Thị Hải Yến (2006) “*Quy hoạch du lịch*” NXB Giáo dục
9. Trần Quốc Vượng (tháng 6 -2003) “*Văn hóa Việt Nam tìm tòi và suy ngẫm*”, NXB Văn học
10. Trung tâm bảo tồn di tích Huế, 7/2001, *Thời gian đã chứng minh (Tập san kỷ niệm 5 năm thực hiện dự án Quy hoạch bảo tồn và phát huy giá trị Cố đô Huế)*.
11. Chu Quang Trứ (1996) “*Kiến trúc dân gian truyền thống Việt Nam*” NXB Mỹ Thuật
12. Vũ Khiêu (1997) “*Nho giáo và sự phát triển ở Việt Nam*” - NXB KHXH 1997
13. TS Nguyễn Thị Chiến (1996) “*Văn hóa trong phát triển du lịch bền vững ở Việt Nam*”– NXB Trẻ TP. HCM
- 14.
15. Chu Quang Trứ (2001) “*Mỹ thuật Phật giáo*” –NXB Mỹ thuật
16. Trần Quốc Vượng (1996) “*Theo dòng lịch sử*” NXB Văn hóa
17. Phạm Thiều Hương, Huỳnh Ngọc Trảng (dịch) (1995) “*Quy pháp tạo hình và phong cách Mỹ thuật châu Á*” NXB Mỹ thuật

18. “*Tuyển tập văn học dân gian Việt Nam*” - NXB Giáo dục 2007
19. Xuân Tùng (2008) “*Tục ngữ, ca dao Việt Nam*” NXB Văn hóa Thông tin
20. *Một số trang web:*
  - <http://vnexpress.vn>
  - <http://vietnamnet.vn>
  - <http://vietnamtourism.gov.vn>
  - <http://google.com>
  - <http://wikipedia.com>